

Endurnotkun á textíl

Tilraunaverkefni SORPU unnið í samstarfi við Samtök sveitarfélaga á höfuðhöfuðborgarsvæðinu (SSH) 2024-2025

Freyr Eyjólfsson

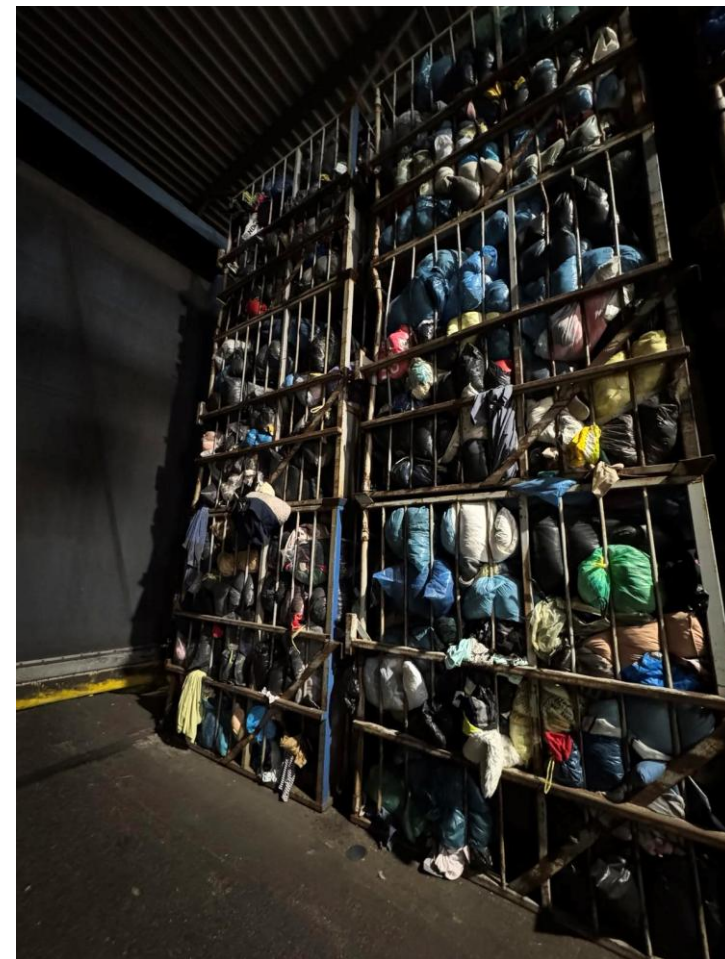
Textíl söfnun á Íslandi í 30 ár

- RKÍ hefur safnað textíl á Íslandi í yfir 30 ár (í samstarfi við SORPU á höfuðborgarsvæðinu)
- Skilaboðin hafa alltaf verið „allur textíl“
- Hefur verið safnað í grenndargáma og á endurvinnslustöðvum SORPU
- Ísland frammarlega í söfnun á textíl miðað við önnur lönd í Evrópu

Breyting á reglugerð - 2023/24

- Skylda sveitarfélaganna til að sérsafna textíl hefur valdið offramboði af textíl, eftirspurn og verð lækkar.
- Engin krafa um framlengda framleiðendaábyrgð þrátt fyrir skyldu til sérsöfnunar.
- Kostnaður við söfnun og meðhöndlun hækkar.
- Efni úr endurunnu hráefni er dýrara en hrávara og fyrirtæki í endurvinnslu á textíl verða undir
- Markaðsbrestur veldur því að útflutningur á óflokkuðum textíl er nánast útilokaður.
- Textíll er ekki verðmæti lengur – engir kaupendur
- Öll lönd eru að kljást við sama vandamálið

Waste Not: The Textile Crisis

The world is drowning in textile waste. The equivalent of a rubbish truck full of clothes ends up on landfill sites every second. Only 1% of textiles are recycled into new clothes. In the European Union, textiles account for about 5% of the EU's overall environmental footprint, according to the EC Joint Research Centre.

Every year, **12 million tons of textiles** enter the market, and 8 million tons end up in landfills or incinerators. Shockingly, 4-9% of these discarded textiles are never worn before disposal.

Open letter: Textile Emergency Action Plan needed quickly

In this open letter, RREUSE, ACR+, and ZWE call on EU and national policymakers to take urgent action to prevent the collapse of the used textile value chain. In less than two months, separate textile waste collection will become mandatory in the EU. This new requirement will place additional pressure on the sector, which has already been struggling with the market saturation created by the fast fashion industry and the increase in operational costs.

European social and circular enterprises demand urgent EU action to address textile waste crisis

by RREUSE Jan 30, 2025 | News, Press Releases

This Thursday morning, RREUSE, Ressources, Emmaüs Europe, and TESS GEIE staged a powerful demonstration in front of the European Parliament, calling attention to the severe crisis threatening the textile reuse and recycling sector. Without immediate EU intervention, the industry faces collapse.

Crisis in Europe's textiles sorting and recycling sector could trigger a domino effect

Europe's textile sorting and recycling industry is currently experiencing an unprecedented crisis, even more significant than during the COVID-19 pandemic.

EuRIC welcomes WFD deal but calls for urgent support until EPR is in place

20 February 2025 | Press releases & Statements

EuRIC welcomes the provisional agreement on the targeted revision of the Waste Framework Directive (WFD), reached by the European Parliament and Council on 19 February, as it marks a significant step forward for the circular economy and textile waste management. However, urgent support is still required to address the unprecedented crisis currently facing the EU's textile reuse and recycling sector.

Þróunarverkefni í Gufunesi

- 55 tonn koma inn á viku (rúmlega 7 tonn á dag)
 - 9 starfsmenn
- Endurnot innanlands (10%)
 - Rauði krossinn
 - Góði hirðirinn
 - Fjölskylduhjálpi
 - Önnur smærri verkefni
- Útflutningur 3 x 40 ft gámar (60%)
 - Textíll til endurnota og endurvinnslu
- Restin fer í brennslu (30%)
 - Ónýtur textíll

Farvegur textíls

Textíl flokkun frá janúar 2025

- Textíll til endurnota/endursölu - í minna magni vegna lélegra gæða (fast fashion) og offramboðs
- Textíll til endurnýtingar – í minna magni
- Textíll til endurvinnslu – í minna magni
- Restin fer í brennslu
- Multi layer fatnaður er óhæfur til endurvinnslu
- Stóru fyrirtækin (td. H&M) eru hætt að taka við notuðum fötum
- Vöntun á framlengdri framleiðandaábyrgð til að sporna við offramleiðslu á drasli
- Mikið magn af textíl á ekki annan farveg en brennslu

Kostnaður textíls

- Kostnaðarliðir:
 - Söfnun og gámaleiga
 - Flutningur
 - Vinnsla og flokkun
 - Útflutningur
 - Móttökugjöld erlendis
 - Brennsla
- Tekjur:
 - Móttökugjöld í hliði MTFS
 - Skór til Þýskalands

Hver er staðan og hvert stefnum við

- Mælaborð, hvað kemur inn og hvert það fer frá okkur
- Við vitum hvað við erum með í höndunum
- Við vitum hvað samstarfsaðilar okkar erlendis vilja og eru að gera við efnið
- Við sjáum stanslausar breytingar á mörkuðum í Evrópu
- Við sjáum tækifæri í að gera meira sjálf innanlands
- Það er mikill áhugi fyrir þessu hráefni hér heima, en ekki blönduðu efni

Samningur um tilraunaverkefni

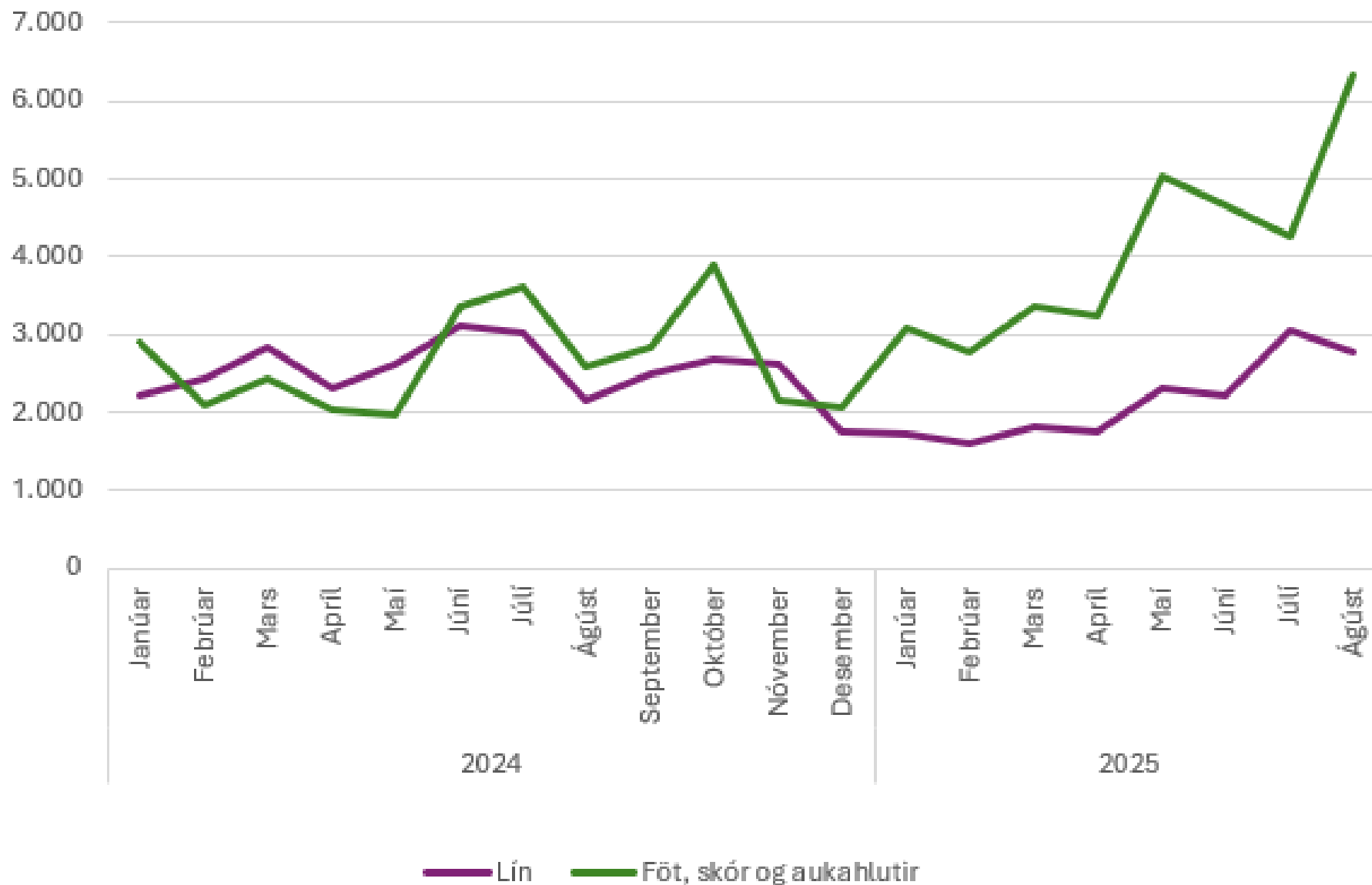
Megintilgangur verkefnisins var að reyna auka endurnotkun með því koma upp litlum fataflokkunarlagar í húsnæði Góða hirðisins og SORPU við Köllunarklettsveg 1 í Reykjavík sem væri aðgengilegur fyrir Rauða krossinn, fatahönnuði, Listaháskóla Íslands og fleiri sem vinna með endurnýtingu á textíls. Með því að koma upp markvissri fataflokkun væri hægt að:

- Vinna greiningu á magni textíluþgangs og flæði hans.
- Finna nýja og ábyrga farvegi fyrir textíl.
- Auka endurnotkun og endurvinnslu innanlands.
- Uppfylla lagaskyldu um söfnun textíls.

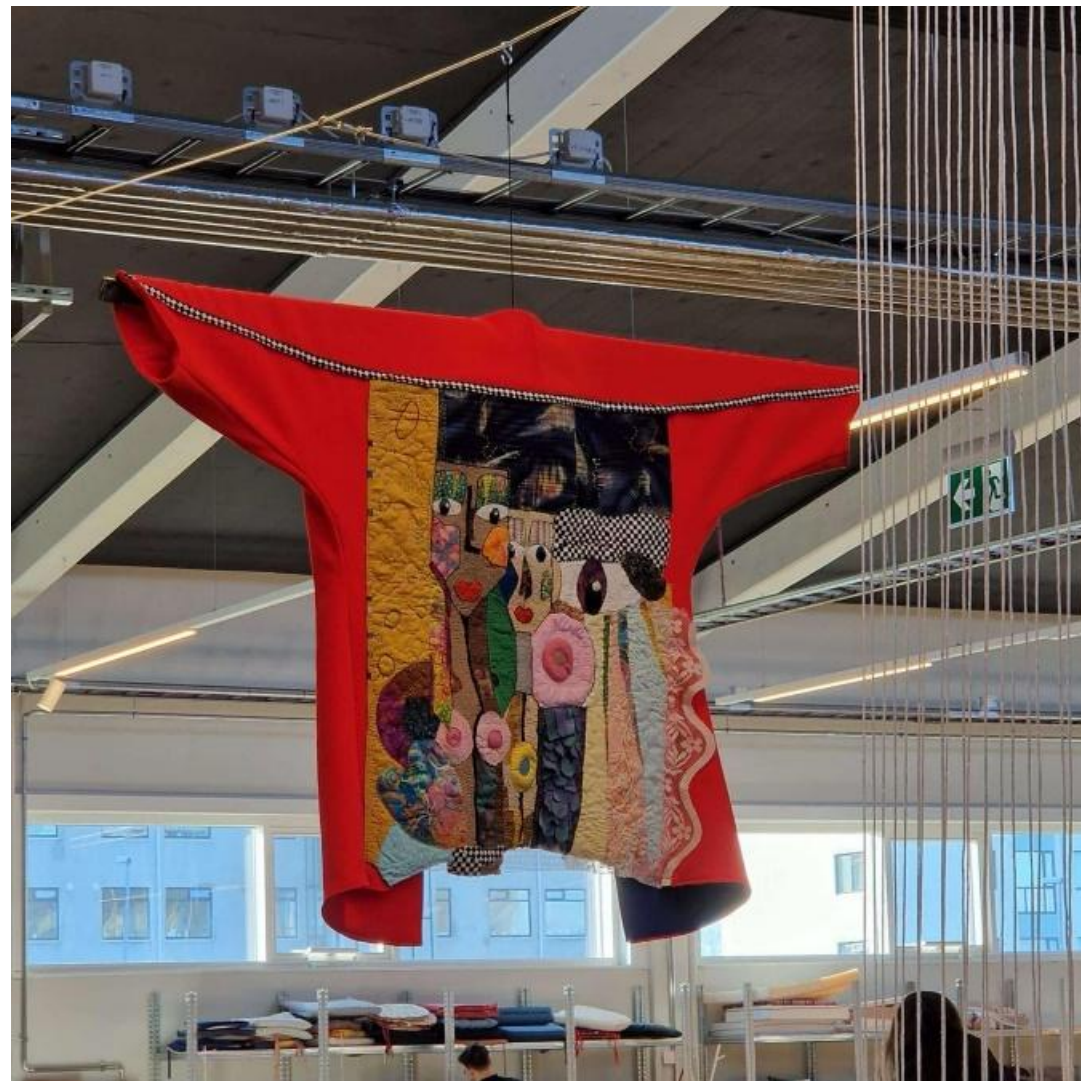
Magn textíls í endurnot í gegnum Góða hirðinn

Samstarf

Verkefnið hefur þegar borið árangur, meðal annars með því að byggja upp öflugt samstarf við mennta-, lista- og menningarstofnanir.

- **Listaháskóli Íslands:** Nemendur á fatahönnunar- og leiklistarbrautum koma reglulega og fá efni til listsköpunar og hönnunar.
- **Háskólinn í Reykjavík:** Nemendur fengu fatnað fyrir sjálfbærnidaginn í mars 2025.
- **Fjölbrautaskólinn í Ármúla:** Textíll var afhentur til að setja upp „fríbúð“ í umhverfisátaki skólans.
- **Fatahönnuðir og sprotafyrirtæki:** Textíllbarinn, Flöff og Kliður hafa fengið textíl til að vinna með í áhugaverð verkefni, svo sem að framleiða hljóðeinangrunarplötur.

Áskoranir og tækifæri: Framtíðarsýn

Þótt verkefnið hafi gengið vel, komu upp áskoranir sem þarf að vinna með í framtíðinni:

- **Mikil handvinna:** Flokkun textíls krefst mikillar handvinnu og er kostnaðarsöm. Tæknivæðing og meira pláss myndi auka skilvirkni.
- **Markaður:** Endurvinnslumarkaðurinn fyrir skemmdan textíl er erfiður og mikið magn af „fast fashion“efni hefur engan endurvinnslufarveg.
- **Flæði:** Tímabundnar takmarkanir á plássi hafa áhrif á það magn sem hægt er að taka við hverju sinni. Magn virðist vera aukast ár frá ári – ef miðað er við gögn sem koma frá Evrópu.
- **Kostnaður:** Kostnaður við þennan úrgang er mikill og fer hækkandi. Aðkallandi að koma á úrvinnslugjaldi og framleiðendaábyrgð á textíl.
- **Verra efni:** Gæðin fara minnkandi – það hlutfall sem hægt er að endurnota fer minnkandi. Hraðtískan hefur leitt af sér verra efni í fötum og textíl, sem jafnvel geta innihaldið eitrefni.

Niðurstöður og tillögur

Meirihluti þess textíl sem safnast er ekki hæfur til endursölu.

Um 90% af öllum textíl fer úr landi í endurvinnslu eða annars konar orkuendurnýtingu.

Verkefnið hefur engu að síður sýnt að það eru mikil tækifæri til að auka innlenda endurnotkun á textíl, og mikil eftirspurn er hjá hönnuðum, nemendum og sprotafyrirtækjum.

Á fundum með Klæðskera og kjólameistarfélaginu, LHÍ og fatahönnuðum kom margvegis fram að auka þyrfti framboð á góðum textíl sem hægt væri að endurnota og endurframleiða.

Hægt væri að auka viðgerðir og viðhaldþjónustu, fatahönnun og framleiðslu á endurnotuðum textíl, minnka sóun og úrgang með ýmsum aðgerðum og vitundarvakningu.

Fýsilegt væri að auka alla hagkvæmni og endurnot með a' hvetja fólk til að farga ónýtum textíl í blandaðan úrgang og þá sérstakri söfnun á nothæfum textíl með sérmerktum gámum, á endurvinnslustöðvum SORPU.

Því er lagt til að:

- Skoðað verði að setja á **úrvinnslugjald á textíl**.
- Fella niður **virðisaukaskatt** á viðgerðum og viðhaldi á textíl til að auka endurnýtingu.
- Leitað verði leiða til að **auka tæknivæðingu** til að gera vinnsluna hagkvæmari.
- **Auka almenningsvitund** um textíl og áhrif hans.
- **Safnað verði nothæfum textíl** á endurvinnslustöðvum SORPU.

„Það þarf að kaupa minna. Það er viðskiptavinurinn sem er sofandi risinn og breytingaraflið. Á sama tíma þurfum við öll að eiga föt. Fatnaður er nauðsyn og tjáningarmáti, og hefur alltaf verið. En við þurfum ekki að eiga svona mikið af öllu“

Bára Hólmgeirsdóttir, fatahönnuður og eigandi Aftur.

